

10. Сірко В.С. Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 4. С. 109–112.

11. Подорожній Є.Ю. Особливості юридичної відповідальності у трудовому праві України : дисертація. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ. 2016. 426 с.

12. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та інші; За ред. В. В. Копейчикова. Стер. вид. К. : Юрінком Інтер, 2000. 320 с. Бібліогр. : с. 312.

13. Денисюк С.Ф. громадський контроль за правоохоронною діяльністю в Україні: адміністративно-правові засади: дисертація. Київ: Київський міжнародний університет. 2010. 393 с.

УДК 342.9: 336.761

ВИХРИСТЮК А. М.

АДМІНІСТРАТИВНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

У статті розкрито, що адміністративні та інформаційні послуги у сфері функціонування фондових бірж в Україні є спеціальними видами публічних послуг, що стосуються провадження біржової діяльності та надаються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку учасникам фондового ринку для законного здійснення біржової діяльності, саморегулювання професійної діяльності учасниками фондового ринку, отримання та розповсюдження інформації про фондові біржі та загально-правового регулювання питань функціонування фондових бірж.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, адміністративно-правовий інструментарій, адміністративно-правовий статус, електронна торговельна система, контроль, принципи, фондові біржі.

В статье раскрыто, что административные и информационные услуги в сфере функционирования фондовых бирж в Украине являются специальными видами публичных услуг, касающихся производства биржевой деятельности и предоставляемых Национальной комиссией по ценным бумагам и фондовому рынку участникам фондового рынка для законного осуществления биржевой деятельности, саморегулирование профессиональной деятельности участниками фондового рынка, получения и распространения информации о фондовых биржах и в-правового регулирования вопросов функционирования фондовых бирж.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, административно-правовой инструментарий, административно-правовой статус, электронная торговая система, контроль, принципы, фондовые биржи.

The article reveals that administrative and information services in the field of stock exchanges in Ukraine are special types of public services related to exchange activities and are provided by the National Commission on Securities and Stock Market to stock market participants for legal exchange activities, self-regulation of professional activities by participants stock market, obtaining and disseminating information about stock exchanges and general legal regulation of stock exchanges.

Key words: administrative and legal regulation, administrative and legal tools, administrative and legal status, electronic trading system, control, principles, stock exchanges.

Актуальність теми. Фондові біржі справедливо вважаються невід'ємною частиною економіки будь-якої розвинутої держави. Вони є продуктом природного розвитку економіки. Фондові біржі створені і створюються для того, щоб фірми мали змогу отримати фінансові ресурси, необхідні для їх розвитку, тобто зробити випущені цінні папери максимально життєздатними. Фондові біржі виступають як економічний барометр світової фінансової системи. Різке коливання котировок акцій, їхнє падіння спричиняють потрясіння на світовому ринку, швидкий відтік капіталів, що в свою чергу приводить до економічної та фінансової нестабільності, знеціненню активів, кризових явищ тощо [3]. Цінні папери на фондову біржу потрапляють не автоматично і далеко не всі з них можуть бути допущені на біржу. Практично у всіх країнах у відповідності із нормативними актами питання щодо допуску цінних паперів на біржу вирішує сама біржа. Тільки від біржі залежить, які цінні папери будуть продаватися на ній. Однією із важливих функцій фондової біржі є інформування її членів, юридичних та фізичних осіб щодо курсу цінних паперів, прийнятих до котирування [3].

Сучасний стан українського суспільства характеризується зміною концептуальних підходів до визначення сутності держави. Якщо раніше державу розглядали як механізм забезпечення влади, то на сьогодні пріоритетним напрямком є створення умов, які забезпечують гідний рівень життя людини, адже правова демократична держава надає суспільству адміністративні послуги [2].

Огляд останніх досліджень. Особливості діяльності фондових бірж як об'єкта державного регулювання та предмета адміністративно-правового регулювання вивчалися у працях таких вчених як С. Антонов, Н. Бондаренко, О. Булкот, Л. Герасимова, В. Горбаневич, К. Калинець, В. Коверда, О. Копилова, Є. Кузнєцова, О. Кучер, О. Минюк, І. Мігус, М. Назарчук, В. Оскольський, І. Пахомова, Т. Пуспіта, Н. Резнік, Т. Сігаш, Л. Січко, А. Слободяник, М. Стирський, М. Уткіна, К. Фібіріані, О. Харитоновна, С. Черкасова, О. Чуркін, С. Шишков та ін.

Однак, існуюча проблема фондових бірж в Україні підкреслює актуальність наукових досліджень щодо надання послуг у цій сфері.

Мета статті полягає в тому, щоб системно аналізувати норми чинного законодавства, а також позиції вчених адміністративного права та економіки, розкрити адміністративні та інформаційні послуги у сфері функціонування фондових бірж в Україні.

Виклад основних положень. Досліджуючи питання адміністративних та інформаційних послуг у сфері функціонування фондових бірж, перш за все необхідно дослідити таку правову категорію, як «адміністративні послуги». Професор В. Авер'янов зазначав, що «адміністративні послуги» – це основний елемент взаємовідносин держави з людиною. Ними слід розуміти численні обов'язки державних органів щодо виконання різного роду дозвольно-реєстраційних дій за відповідними зверненнями фізичних і юридичних осіб [1].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про адміністративні послуги», адміністративною послугою вважається результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [6].

Із законодавчого визначення можна виділити ключові ознаки адміністративної послуги: 1) адміністративна послуга надається лише за заявою фізичної або юридичної особи; 2) заява призводить до певного результату, спрямованого на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків особи; 3) адміністративна послуга є результатом здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг; 4) адміністративна послуга надається відповідно до закону [2]. Характеризуючи ці ознаки, можна зробити такі висновки: – адміністративна послуга надається суб'єктом надання адміністративних послуг лише за ініціативою особи, яка потребує такої послуги; – результатом розгляду заяви суб'єкта звернення є: 1) рішення індивідуальної дії (адміністративний акт), що ухвалюється щодо конкретної особи і породжує, змінює або припиняє права та/або обов'язки особи (наприклад, свідоцтво про реєстрацію шлюбу, ліцензія на певний вид господарської діяльності, внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців); 2) адміністративний договір, за яким відбувається набуття, зміна чи припинення прав та/або обов'язків особи; – адміністративна послуга надається лише суб'єктом надання адміністративних послуг; – надання адміністративної послуги є повноваженням органу державної або місцевої влади; – повноваження органів публічної адміністрації та процедура з надання адміністративних послуг мають бути закріплені виключно законом [2].

Закон України «Про адміністративні послуги» не систематизує адміністративні послуги та не вирішує питання поділу останніх на види. Водночас упорядкування адміністративних послуг в єдину систему є невід'ємною умовою, що впливає на покращення їх якості. У зв'язку з цим

та для поліпшення стану (системи) надання адміністративних послуг особливої уваги набуває проблема їх класифікації, проте автори підручника «Адміністративне право України» зазначають, що адміністративні послуги можна класифікувати за такими критеріями [2]: 1) за критерієм платності – платні та безоплатні; 2) за джерелом фінансування – послуги, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, та послуги, що фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету; 3) за порядком надання – послуги, що надаються суб'єктами надання адміністративних послуг безпосередньо; послуги, що надаються через центри надання адміністративних послуг; послуги, що надаються через Єдиний державний портал адміністративних послуг; 4) залежно від суб'єктів надання – державні та муніципальні. Державні послуги – це послуги, що надаються органами державної влади (насамперед виконавчої) та державними підприємствами, установами, організаціями. 5) за змістом адміністративної діяльності – видання дозволів; реєстрація з веденням реєстрів; легалізація актів; соціальні послуги; послуги, які визначаються іншими видами адміністративної діяльності; 6) за суб'єктом отримання – послуги, спрямовані на задоволення інтересів фізичних осіб; послуги, спрямовані на задоволення інтересів юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців; послуги, спрямовані на задоволення як фізичних, так і юридичних осіб; 7) за критерієм потреби – основні та додаткові; 8) за критерієм обов'язковості – обов'язкові та добровільні; 9) за галузями законодавства (за характером питань, за розв'язанням яких звертаються особи до адміністративних органів) – послуги у сфері землекористування; послуги в галузі природокористування; послуги в галузі підприємницької діяльності; послуги в галузі соціальних відносин та ін.; 10) за кількістю суб'єктів, задіяних у процедурі надання послуги, – елементарні та композитні; 11) за наявності проміжного результату – прості та складні; 12) залежно від форми реалізації – послуги, пов'язані з реальним здійсненням конституційних прав і свобод громадян; власне адміністративні послуги, пов'язані з юридичним оформленням умов, необхідних для реалізації прав і свобод [2].

Що стосується питання адміністративних та інформаційних послуг у сфері функціонування фондових бірж, то вважаємо за потрібне зазначити, що головним суб'єктом владних повноважень в цій сфері виступає Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Відповідно до Переліку адміністративних послуг, які надає Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку від 18.07.2018 року №112, до адміністративних послуг, які мають безпосереднє відношення до фондових бірж України, зокрема можна віднести наступний перелік послуг: видача свідоцтва про реєстрацію об'єднання професійних учасників фондового ринку; видача свідоцтва про реєстрацію об'єднання як саморегулювальної організації професійних учасників фондового ринку; заміна свідоцтва про реєстрацію об'єднання професійних учасників фондового ринку; скасування свідоцтва про реєстрацію об'єднання професійних учасників фондового ринку; скасування свідоцтва про реєстрацію об'єднання як саморегулювальної організації професійних учасників фондового ринку; видача сертифіката на право здійснення дій, пов'язаних з безпосереднім провадженням професійної діяльності на фондовому ринку; видача дубліката сертифіката на право здійснення дій, пов'язаних з безпосереднім провадженням професійної діяльності на фондовому ринку; анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів); погодження проекту статуту корпоративного інвестиційного фонду та реєстрація випуску акцій з метою формування початкового статутного капіталу корпоративного інвестиційного фонду з видачею тимчасового свідоцтва про реєстрацію випуску акцій; допуск цінних паперів іноземних емітентів до обігу на території України; делегування повноважень саморегулювальної організації професійних учасників фондового ринку; дострокове припинення виконання (відмова від виконання) делегованих повноважень саморегулювальної організації професійних учасників фондового ринку; погодження внутрішніх документів саморегулювальної організації (змін до них), затверджених саморегулювальною організацією професійних учасників фондового ринку; погодження правил і стандартів професійної діяльності на фондовому ринку (змін до них), затверджених об'єднанням професійних учасників фондового ринку; погодження кандидатур на посади керівників фондових бірж; погодження розповсюдження реклами (змін до реклами) цінних паперів та фондового ринку; реєстрація правил (змін до правил) фондової біржі; погодження статуту (змін до статуту) фондової біржі [5].

Що стосується інформаційних послуг у сфері функціонування фондових бірж, то зазначаємо, що на виконання норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення ведення бізнесу та залучення інвестицій емітентами цінних паперів» від 16.11.2017 року №2210-VIII, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку вносить зміни в існуючі та розробляє нові нормативно-правові акти, які стосуються провадження діяльності з надання інформаційних послуг на фондовому ринку [4].

Нормативно-правові акти з питань регулювання діяльності інформаційних агентів включатимуть: порядок авторизації юридичних осіб, які мають намір провадити діяльність з надання інформаційних послуг; порядок ведення Реєстру осіб, уповноважених надавати інформаційні послуги на фондовому ринку, та оприлюднення інформації з нього; вимоги до договорів з надання інформаційних послуг; вимоги до свідоцтва про включення до Реєстру осіб, уповноважених надавати інформаційні послуги; вимоги до особи, яка має намір провадити діяльність з надання інформаційних послуг; порядок повідомлення Комісії про зміни в інформації та/або документах, поданих для включення особи до Реєстру осіб, уповноважених надавати інформаційні послуги, та для отримання свідоцтва про включення до Реєстру; порядок анулювання свідоцтва про включення до Реєстру осіб, уповноважених надавати інформаційні послуги; порядок погодження Комісією внутрішніх правил та вимог до програмно-технічних комплексів, що використовуються при провадженні діяльності з надання інформаційних послуг; з оприлюднення регульованої інформації від імені учасників фондового ринку, з розповсюдження в режимі безперервного оновлення консолідованої інформації про фінансові інструменти та/або учасників фондового ринку, з подання звітності та/або адміністративних даних до Комісії [4; 7].

Таким чином, адміністративні та інформаційні послуги у сфері функціонування фондових бірж в Україні є спеціальними видами публічних послуг, що стосуються провадження біржової діяльності та надаються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку учасникам фондового ринку для законного здійснення біржової діяльності, саморегулювання професійної діяльності учасниками фондового ринку, отримання та розповсюдження інформації про фондові біржі та загально-правового регулювання питань функціонування фондових бірж.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В. Українське адміністративне право: черговий етап реформування. *Актуальні проблеми реформування*. Суми, 2000. С. 16-20.
2. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
3. Енциклопедичний довідник. Фінансові послуги України. Послуги фондових бірж. Частина 14.
4. Інформаційна діяльність на фондовому ринку. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку* : офіційний веб-сайт. 2018. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nformatsyn-agenti>.
5. Перелік адміністративних послуг, які надає Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку від 18.07.2018 року № 112. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку* : офіційний веб-сайт. 2018. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/perelk-adminstrativnih-poslug-yak-nada-natsionalna-komsya-z-tsnnih-paperv-ta-fondovogo-rinku>.
6. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 року № 5203-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 32. Ст. 409.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення ведення бізнесу та залучення інвестицій емітентами цінних паперів: Закон України від 16.11.2017 року № 2210-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 6-7. Ст. 38.